

Kamers met Kansen: maatschappelijk perspectief in dubbel opzicht!

Onderzoeksrapportage Kamers met Kansen Osdorp

deel II: de maatschappelijke meerwaarde

Bilthoven, oktober 2013

Jeroen de Groot

Bob Horjus

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
2.	Onderzoeksvragen	3
3.	Maatschappelijke kosten-baten analyse (MKBA)	3
	3.1 Onderzoeksmethode	
	3.2 Aanpak	
	3.3 Uitkomsten	
	3.4 Analyse	
4.	Kan de exploitatie van de KmK Osdorp verbeterd worden door een begeleidingsmethodiek?	9
	4.1 Onderzoeksmethode	
	4.2 Empowerende benadering KmK met Combiwel aanpak	
	4.3 Uitkomsten	
	4.4 Analyse	
5.	Conclusies	13
	Referenties	14

1 Inleiding

In de overeenkomst met DMO Amsterdam is aangegeven dat het 2^e deel van de studie handelt over de maatschappelijke meerwaarde van de KmK Osdorp en mogelijkheden om de exploitatie van de KmK Osdorp gunstig te beïnvloeden. In dit rapport doen wij verslag van deze studie.

Na de formulering van de onderzoeksvragen wordt eerst het verschijnsel "maatschappelijke kosten-baten analyse (MKBA)" beschreven en hoe wij daar in deze studie mee omgaan. Daarna volgt de onderzoeksvraag en de methode van onderzoek en tenslotte de uitkomsten van ons onderzoek m.b.t. de KmK Osdorp.

Vervolgens komt de vraag naar de mogelijkheden t.a.v. de exploitatie van de KmK Osdorp aan de orde. We behandelen met name de variabele exploitatiekosten van de KmK waarop door het hanteren van een specifieke methodiek externe invloed kan worden uitgeoefend. We geven aan op welke punten winst kan worden geboekt, nu en in de toekomst.

2 Onderzoeksvragen

In de offerte van ons bureau zijn destijds de volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

- 1 Wat zijn de kosten en baten van een KMK aan de hand van een value for money analyse?
- 2 Hoe kan de gevoerde methodiek van het KmK-project de exploitatie gunstig beïnvloeden?

3 Maatschappelijke kosten-baten analyse

De maatschappelijke meerwaarde van een project kunnen we berekenen volgens een MKBA-model (Maatschappelijke Kosten Baten Analyse). Hierin worden alle gekapitaliseerde maatschappelijke voordelen enerzijds en de kosten van KmK anderzijds met elkaar vergeleken. Rekenmodellen van de verschillende aspecten van maatschappelijke meerwaarde van KmK-projecten zijn reeds eerder gehanteerd in enkele studies, met name in Groningen over de Campus Diep (Metzlar, 2010), in de randstad (Rebelgroup, 2008), en recentelijk in Utrecht over Campus MAX (de Meere e.a., 2013). Eerder waren al projecten doorgelicht op maatschappelijke effecten (zie o.a. Horjus e.a., 2006, Horjus en de Groot, 2004).

Om niet al teveel af te wijken en vergelijking mogelijk te maken hanteren wij op hoofdlijnen in principe dezelfde methode als de hierboven genoemde studies lieten zien.

In deze studies werden onder andere de volgende maatschappelijke voordelen van een succesvol KmK-project benoemd:

- Meer jongeren stromen bij het ROC uit het met startkwalificaties
- Onder uitstromers is er meer arbeidsparticipatie

- Werkende mensen hebben meer te besteden
- Uitstromers uit de KmK doen minder beroep op uitkeringen
- Uitstromers uit de KmK doen minder beroep op zorg
- Uitstromers uit de KmK zijn minder betrokken in criminaliteit.

Deze voordelen worden omgezet in financiële termen waardoor afzetten tegen de kosten van de KmK mogelijk is.

3.1 Onderzoeksmethode

Voor de berekening van de maatschappelijke meerwaarde van dit KmK-project gaan we uit van de succesvolle uitstroom van jongeren met minimaal de startkwalificatie voor de arbeidsmarkt (niveau 2). Deze groep heeft immers – volgens het reguliere overheidsbeleid – de meeste kans op de arbeidsmarkt terecht te komen (Ministerie van SoZaWe). De bronnen die we hiervoor gebruiken zijn de registratie en verslagleggingen van het KmK-project.

We nemen als ijkpunt het eind van dit studiejaar, omdat dan het aantal jongeren bekend is dat een startkwalificatie heeft behaald. De eerste 4 maanden beschouwen we als een opstartfase en dus nemen we als beginpunt 1 januari 2012. We gaan in de berekeningen uit van het totaal aantal uitgestroomde jongeren van de KmK en nemen daarvan het percentage jongeren dat succesvol is uitgestroomd én een startkwalificatie heeft behaald. Dit percentage vormt de basis van de berekeningen en gebruiken we ook in de berekeningen die betrekking hebben op de toekomst. Het geeft dus een (geëxtrapoleerde) uitkomst gebaseerd op de huidige situatie in de KmK .

We berekenen de uitkomsten conservatief: waar sprake is van marges in schattingen kiezen we een minst gunstige scenario. D.w.z. we ronden effecten naar beneden af.

3.2 Berekening maatschappelijke meerwaarde

Relevante gegevens uit de KmK Osdorp registratie:

- Totale uitstroom vanaf 1-9-2011 tot 1-9-2013: 45 jongeren, dat maakt 23 per jaar.
- Positieve uitstroom volgens eigen opgave (tot sept 2013): 23 van 45 bewoners maakt 11.5 per jaar = 51%.

We gaan uit van de gemiddelde kosten van een jongere na uitstroom:

Jaarlijkse kosten KmK: €384.000 (Bron: accountantsoverzicht 2012 KmK Osdorp)

Gemiddeld aantal bewoners: 60

Gemiddelde kosten per deelnemer per jaar: €6.400,- (2015: 7.000,-)

Dat brengt de kosten van alle uitstromers tot nu toe op: $45 \times 6.400,- = €288.000$, dat is

€ 144.000,- per jaar.

Gemiddelde verblijfsduur positieve uitstromer tot dusver: 9 maanden. Positieve uitstromers zijn dus feitelijk $11.5 \times 12/9 = 15.3$ per jaar

Kosten positieve uitstromers: $384.000/23 \times 0.51 \times 12/9$

Gem leeftijd positieve uitstromer : 21 jaar

De maatschappelijke meerwaarde berekenen we door de jaarlijkse kosten van het KmK-project te vergelijken met de maatschappelijke baten. Onder deze maatschappelijke baten valt een aantal zaken waarbij we ervan uitgaan dat:

- een succesvol uitgestroomde jongere met een startkwalificatie een baan op zijn niveau verwerft
- in principe geen schulden heeft.
- de jongere minder zorg behoeft
- en niet vervalt in de criminaliteit.

We berekenen met de ons bekende gegevens van deze maatschappelijke aspecten de gekapitaliseerde waarde van zowel kosten als baten voor de maatschappij en kunnen zodoende de meerwaarde aangeven.

Overigens blijven belangrijke aspecten van marginalisering van jongeren moeilijk te kwantificeren, maar in de literatuur vinden we aanwijzingen is dat preventie een grote en veelal onderschat positieve maatschappelijke meerwaarde heeft voor de samenleving heeft in die zin dat het erg veel kosten bespaart (Nilsson en Wadeskog, 2008). Daarnaast is maatschappelijke participatie uiteraard grote persoonlijke waarde voor mensen die dreigen te marginaliseren.

Arbeidsmarkteffecten

De jongere met een startkwalificatie die een baan verwerft verdient op 20-jarige leeftijd ten minste het minimumjeugdloon, t.w. 895 euro per maand, 7974 per jaar (2015: 8200). Daarna loopt dit bedrag langzaam op tot het minimumloon van de 23-jarige, en bij een promotie of een functie op mbo-niveau valt dit nog hoger uit.

Daarenboven worden uitkeringsgelden bespaard.

Een startkwalificatie levert een baan op met meer inkomsten: het is echter nog iets te vroeg om een exacte berekening te maken aangezien de uitstroom van 2013 nauwelijks op de arbeidsmarkt is togetreden. We berekenen daarom naast de huidige uitstroom ook die van over 2 jaar. We gaan er vanuit dat de positieve uitstroom dan op het landelijk gemiddelde van 70% zit (volgens de Alliantie KmK, en Horjus & Partners, 2006) en de uitstroom ten minste gelijk blijft (23 jongeren per jaar). Dan wordt de positieve uitstroom $16 \times 12/9 = 21.5$ jongeren per jaar. Gemakshalve ronden we enkele geprognosticeerde bedragen af en houden we rekening met een lichte verhoging van de kosten.

2013: positieve uitstroom (15.3) x arbeidsmarkteffect (7974 per jaar) = 122.000

2015: 21.5 x 8200 = 176.300 (12 maanden)

Toename bestedingen van hoger gekwalificeerden

Na afstuderen, een baan en zelfstandig wonen nemen de bestedingen van de jongere toe, zo is de aanname. Uit een studie van TNO blijkt dat hoger gekwalificeerden, (mensen met een diploma en een baan) meer besteden, hetgeen een positief effect op de werkgelegenheid heeft. Naar analogie van de studie van het Verwey Jonker Instituut (de Meere e.a., 2013) hanteren wij het verschil tussen een inwonende en een uitwonende student. Dat levert een grotere besteding van 2052 euro per jaar op. Dit cijfer moet uiteraard met de nodige voorzichtigheid worden gehanteerd in verband met de crisis.

- 2012-2013 : 15.3 x 2052 = 21.464,-
- 2015: 21.5 x 2052 = 44.050,-

Toename startkwalificaties (ROC)

Elke afgestudeerde MBO-er levert het ROC 5311 euro op (OC&W, 2012). Dat betekent een opbrengst van:

- 2012-2013: 15.3 x 5311 = 81.258,-
- 2015: 21.5 x 5500 = 118.250,-

Minder uitkeringen

We gaan er vanuit dat degenen met een startkwalificatie een baan bemachtigen waardoor uitkeringen niet meer nodig zijn voor deze groep. Dat levert voor een 20-jarige een besparing van € 664,- per maand op:

- 2013: 15.3 x 661 x 12 = 121.360,-
- 2015: 21.5 x 670 x 12 = 172.860,-

Vermindering criminaliteit

Uit onderzoek blijkt een verband tussen voortijdig schoolverlaters en jeugdcriminaliteit (WODC, 2006). Dat kan betekenen dat de KmK als preventieproject indirect een bijdrage levert aan vermindering van de criminaliteit. Uit onderzoek van het CBS blijkt dat gemiddeld 6,5 % van de voortijdig schoolverlaters verdacht wordt van criminaliteit. Ander onderzoek wijst uit dat de gemiddelde maatschappelijke kosten per misdrijf ca. 2000 euro p.j. bedragen (zie De Meere, die een onderzoek van SEO uit 2007 aanhaalt). Berekenen we dat voor de KmK dan levert dat het volgende beeld op:

- 2013: 0,065 x 15.3 x 2000 = 1989,-
- 2015: 0,065 x 21.5 x 2000 = 2795,-

Op het totaal van de opbrengst is dit gering, maar desalniettemin een waardevol gegeven.

Verbeterde financiële positie

Mensen met een baan en een geregeld leven hebben in de regel meer vaardigheden die onder meer bij het financiële huishouden tot hun recht komen. Er ontstaat onder anderen een betere betalingsregelmaat. De omvang in financiële termen valt echter moeilijk aan te duiden.

Schulden zullen tot een minimum beperkt blijven en belangrijker nog: voormalige schulden zijn – mede dankzij de ondersteuning in de KmK – weggewerkt. Overigens bedroeg de gemiddelde schuld van Amsterdamse jongeren bij het budgetspreekuur 8700 euro (zie Gemeente Amsterdam, 2011)

De gemiddelde schuld van de instromers bedroeg bij binnenkomst ca. 1000 euro. Bij uitstroom waren deze jongeren schuldenvrij. Dat betekent dat ca. 22.000,- in een klein jaar is weggewerkt. Overigens luiden de laatste berichten dat het aantal jongeren met schuldhulp toeneemt.

Totaaloverzicht gekapitaliseerde meerwaarde 2013 – 2015 project KmK Osdorp

Kosten in het jaar >>>>>>>	2013	2015
Jaarlijkse kosten historisch en verwacht	384000	420000
Aantal plaatsen = 60. Kosten per plaats	6400	7000
Aantal uitstromers van 09- 2011 tot 09-2013 en 2015	45	23
Succesvolle uitstromers van 09-2011 tot 09-2013	23	
Succesvolle uitstromers per jaar	11,5	16,1
Freq succesvolle uitstromers x 12/9 omdat ze er gemiddeld 9 mnd over doen	15,3	21,5
Succespercentage historisch 51% en verwacht 70%		
kosten per succesvolle plaats	43649	34783

Opbrengsten per jaar (voor de hele KmK)	2013	2015
Aantal succesvolle uitstromers per jaar	15,3	21,5
Arbeidsmarkteffect in 2013 €7974. in 2015 €8200 pp	122268	176027
Toename bestedingen hoger gekwalificeerden	31464	44050
Opbrengst behaalde startkwalificaties a 5311	81435	118067
Minder uitkeringen	122176	171046
Minderkosten criminaliteit	1993	2791
Totaal	359337	511980
Kwantitatieve meerwaarde (opbrengsten minus kosten)	-24663	91980
Dit is per persoon	-1608	4285

Aangenomen mag worden dat de uitstroom van 2012 en 2013 in 2015 zeer waarschijnlijk een betere arbeidsmarktpositie heeft verworven dan wel betere perspectieven daarop heeft. Dat betekent dat de maatschappelijke meerwaarde feitelijk nog groter is dan de cijfers (kunnen) aangeven.

3.4 Analyse

We zien dat er – binnen 2 jaar ! - sprake is van een positieve meerwaarde, met inbegrip van 10% hogere kosten, en dan zijn enkele aspecten als inflatie en prijsindexering niet of nauwelijks meegerekend.. Overigens verwachten wij op den duur minder personele kosten (zie hoofdstuk 4).

Bezien we de situatie in 2015 dan wordt het perspectief op termijn duidelijk zichtbaar. We mogen uitgaan van een positieve ontwikkeling, immers de huidige bewoners functioneren nu in een wat rustiger vaarwater dan de eerste groep bewoners van de KmK Jan Smitstraat, die nog een aantal kinderziekten van het programma moesten doormaken. Dat geldt ook voor de medewerkers. De overlast is volgens medewerkers en projectleider nagenoeg opgelost, er zijn nauwelijks incidenten meer. Er verblijven momenteel 62 jongeren in de KmK waarvan het overgrote deel goed functioneert. Een probleem dat zich per half 2013 voordoet is dat de doorstroming niet optimaal is waardoor onnodig langer verblijf in de KmK geregeld voorkomt.

4. Kan de exploitatie van de KmK verbeterd worden door een begeleidingsmethodiek?

4.1 Onderzoeksmethode

1 Literatuursearch

We bestuderen de MKBA-analyse van andere KmK-projecten om de kostenaspecten te kunnen doorgronden.

2 Focusgroepinterview

We leggen coaches van zowel Osdorp als Zuidoost en Molukkenstraat in een groepsinterview een aantal taken in de KmK voor met de vraag wie deze zouden kunnen uitvoeren, en welke rol de coaches hierbij hebben. De bijeenkomst is met geluidsapparatuur opgenomen en daarna geanalyseerd.

3 Validering (Member validation)

Tenslotte werden de uitkomsten doorgenomen met de projectleider, eventuele feitelijke onjuistheden verbeterd en correcties aangebracht.

4.2 Empowerende benadering van KmK's met Combiwel aanpak

De gehanteerde methodiek binnen de KmK is een integrale benadering van de leefgebieden van jongeren, met het accent op zelfstandigheid. Aan het eind van de KmK-periode van maximaal 18 maanden (fase 4) kunnen jongeren met eigen initiatieven komen, meestal vanuit een talent waarover zij beschikken. De gedachte is dat hiermee bij de bewoners eigenaarschap van het eigen ontwikkelingsproces beter bereikbaar wordt en de bewoners zich gaan inzetten voor het gemeenschappelijk goed in de KmK. En als dit initiatieven betreft die in de plaats van functionele taken binnen de KmK kunnen komen, dan is dat mooi meegenomen. Immers, die taken hoeven dan niet meer gedaan te worden door de professionele krachten, hetgeen gunstig uitpakt voor de exploitatie.

Dan moet evenwel bekend zijn waar de interesses en talenten van jongeren liggen. Die kunnen bij de intake en tijdens de begeleiding boven tafel komen. Hierop kunnen de coaches of maatjes in hun contacten met de jongeren anticiperen, en hen stimuleren om die talenten te ontplooiën.

Deze ontwikkeling doet zich al in min- of meerdere mate voor in de KmK Osdorp. Er zijn jongeren die hun talenten al kenbaar hebben gemaakt maar zeker niet alle jongeren zijn zover of in staat dat van zichzelf aan te geven (zie deelrapport I, 2013). Ook zijn ideeën niet altijd omgezet in plannen.

Om het denken en doen in dit verband verder te stimuleren kunnen coaches samen met de KmK bewoners overleggen hoe bewoners een bijdrage kunnen leveren aan het project. Dit kunnen taken zijn die binnen de KmK uitgevoerd moeten worden. Dat zijn meestal reguliere taken die bij het wonen in een flatgebouw voorkomen. Dat varieert van orde bewaken, opruimen tot het organiseren van activiteiten in de KmK. Daar waar sprake is van de inzet van professionals om taken uit te voeren zou onderzocht moeten worden of delen daarvan ook door jongeren uitgevoerd kunnen worden.

Inmiddels zijn al enkele jongeren hoofdbewoner. Zij zijn de ogen en oren binnen een huis en zij leveren een positieve bijdrage aan het project en spelen een belangrijke rol in het bevorderen van een goede sfeer en woonveiligheid.

4.3 Onderzoeksuitkomsten

Belangrijke vraag in verband met een gunstige invloed op de exploitatie van de KmK is welke kosten variabel zijn, d.w.z. te beïnvloeden door (externe) maatregelen. Dat zijn bijvoorbeeld de personeelskosten in die zin dat de lonen elk jaar veranderen in verband met de cao. Maar ook als gevolg van een wijziging van het aantal begeleidingsuren, dat bepaalt immers hoeveel FTE personeel de KmK nodig heeft. Aangenomen mag worden dat de projectleider onder de vaste personeelslasten valt, tenzij er minder uren beschikbaar worden gesteld. Een huismeester zou bijvoorbeeld door externe ondersteuning van zijn taken minder uren nodig hebben om zijn functie te kunnen uitoefenen.

Op deze wijze kunnen alle posten op de begroting worden nagelopen op variabiliteit.

- Personele kosten coaches
- PL Maatjesproject
- Huismeester
- Huur kantoor
- Bureaunkosten
- GWE (Gas-Water-Electra)
- Huurkosten in de KmK wonende HBO-ers (maatjes)
- Trainingen
- Activiteiten w.o. initiatieven van jongeren
- Onderhoud
- Overhead

Wij rekenen overhead, bureaunkosten, huur, GWE gemakshalve tot de vaste kosten. Gezien de plannen om de trainingen die gegeven worden in de KmK voortaan door alle jongeren te laten volgen houden we die post ook als vast aan.

Dee huren worden alleen jaarlijks met de inflatiecorrectie verhoogd, dus beschouwen we ook deze post als vast.

De overhead als geheel kan variëren, maar het is interessant om de diverse aspecten onder de loep te nemen. Kantoorkosten worden als vaste kosten beschouwd, er dient een vast percentage van de projectomzet naar de centrale organisatie te worden afgedragen, en onlangs is een van de woningen als trainingsruimte in gebruik genomen zodat deze activiteit binnenshuis kan worden uitgevoerd.

De huismeester kunnen we uiteraard tot de personeelslasten rekenen, maar deze functionaris blijkt voor een deel op de pay-rol van EigenHaard te staan. Hij bedient immers alle bewoners van de flat aan de Jan Smitstraat en dus niet alleen de KmK betrokkenen.

Onderhoudskosten kunnen sterk variëren, maar aangezien het een nieuwbouwflat betreft, kunnen we deze post als vast beschouwen. Wij nemen aan dat hiervoor een vast bedrag op de begroting wordt gereserveerd.

Variabele kosten

De variabele kosten betreffen de posten "Personeel" en "Activiteiten voor jongeren" in het kader van de KmK. Een jaarlijks terugkerende activiteit als het buurtfeest kunnen we als vaststaand beschouwen, maar andere uitgaven hangen sterk af van de initiatieven die jongeren ontplooiën. Tot nu toe zijn deze uitgaven beperkt gebleven, maar worden de aanbevelingen uit deel I van dit onderzoek tot uitvoering gebracht dan kunnen de kosten aardig oplopen.

Daar tegenover staat dat bijdragen van jongeren aan het KmK-project kunnen leiden tot meer efficiency dan wel kostenbesparingen. Zo zijn er op het gebied van het toezicht taken te verrichten in samenwerking met de huismeester, diverse onderhoudsklussen, ICT-klusjes. Ook maatjes kunnen worden ingezet bij trainingen e.d. hetgeen nu al aan de orde is.

Aangezien de personeelskosten de grootste uitgavenpost vormt, valt daar wat betreft bezuinigingen in potentie de grootste winst te halen. Bij een instroom van jongeren die zo min mogelijk indicaties en/of problemen hebben is minder begeleiding nodig en dus minder personele inzet. Bovendien kunnen maatjes bepaalde taken van de coaches overnemen. Daarentegen blijft de functie van een KmK-project van belang naarmate de instroom van jongeren met een (zwaardere) indicatie blijft bestaan. Veel hangt dus af van de toelatingsnormen die bij de intake worden gehanteerd. Dat spanningsveld zal voortdurend een rol spelen.

4.4 Analyse

In een focusgroepsbijeenkomst met de coaches is met hen gediscussieerd over de vraag wat de effecten van de gevoerde empowerende methode kunnen zijn op de exploitatie. De coaches van de KmK's waar Combiwel bij betrokken is hebben aangegeven dat zij steeds nieuwe manieren van betrokkenheid van jongeren bij de KmK vinden om deze te vergroten. De coaches van Zuidoost en de Molukkenstraat wisselen regelmatig belangrijke ervaringen uit met die van de KmK Osdorp om de omgang en begeleiding met de jongeren te verbeteren. Daarin steunen zij ook initiatieven van de jongeren zelf, hetgeen niet betekent dat elk initiatief meteen tot operationeel handelen komt. "De jongere zelf zal moeten (leren) doorzetten, de coach is er om te stimuleren", zo meldde een van de coaches.

Aan de hand van enkele voorbeelden kon dit duidelijk worden gemaakt. Zo zijn de coaches voor wat betreft de schoolprestaties niet verantwoordelijk hiervoor, maar kunnen zij wel wijzen op de mogelijkheid van huiswerkbegeleiding. Huiswerkbegeleiding doen zij niet zelf, maar ze kunnen verwijzen naar een maatje dat bekend is met de opleiding dan wel een medestudent die ook in de KmK woont. Pas als pogingen hiervoor niet tot resultaat leiden kan een externe instantie worden ingeschakeld.

Een ander voorbeeld is de uitvoering van een idee voor een podiumfeest. De coach vond dit goed en stimuleerde de jongere tot uitvoering. Deze is geheel zelfstandig aan de slag gegaan en heeft alles wat hiermee samenhang geregeld.

De inhoudelijke en emotionele waarde van de coaches zijn herhaaldelijk aantoonbaar gebleken, hij vervult een onmisbare schakel naar een zelfstandige toekomst van de jongeren. Dat betekent dat de inzet van coaches altijd een voorwaarde is voor positieve uitstromers van de KmK.

5. Conclusie

Maatschappelijk rendement nu en in de toekomst.

Bij verwacht hoger succespercentage (van nu 58% naar landelijk gemiddelde van 70%) neemt de maatschappelijke meerwaarde toe. Gezien de beschreven positieve ontwikkelingen in deel I van de rapportage over de KmK Osdorp (de Groot en Horjus, 2013), lijkt dit voorsnog een gerechtvaardigde prognose¹.

Exploitatie ontwikkeling

Verschuiving van taken naar maatjes, vrijwilligers, stagiaires en jongeren levert een (nog) niet te meten voordeel op, maar wij concluderen op basis van de onderhavige uitkomsten dat er een beperkte financieel substantiële bijdrage aan een gunstiger exploitatie vastzit. Professionele krachten zullen zoals beschreven noodzakelijk blijven, want begeleiding in de beginfase van het verblijf van de jongeren zal noodzakelijk blijven. Wellicht dat strengere toelatingsvoorwaarden voor de KmK een (nog) hoger rendement opleveren en minder begeleidingsuren kosten waardoor minder personele lasten voor de exploitatie nodig zullen zijn. Wij betwijfelen echter in ernstige mate of dit zo zal uitwerken aangezien er altijd bijzondere gevallen met of zonder indicatie doorheen druppelen.

Daar staat tegenover dat er indicaties zijn dat successen worden geboekt als het gaat om de (grotere) zelfstandigheid van de jongeren. Ze nemen het leven zelf in handen hetgeen leidt tot immateriële winst ten opzichte van hun eerdere situatie wat zich op termijn ook in een moeilijk te bepalen besparing van kosten zal vertalen. Ze zijn dan ook meer tevreden, wat tot een gezonder leven en meer maatschappelijke participatie leidt. Dit laatste is speerpunt in landelijk en gemeentelijk overheidsbeleid.

Overigens hebben de huidige partners afspraken gemaakt over de bijdragen aan het KmK-project, mede gedaan vanuit hun maatschappelijke verantwoordelijkheid. De woningcorporatie blijft het project steunen met de beschikbaarheid van de eenheden in de Jan Smitstraat. De vraag is voor hoe lang de andere financieringsbronnen inclusief de AWBZ het project blijven bekostigen.

Gezien de uitkomsten van deze studie mogen we concluderen dat de samenleving er goed aan doet te investeren in dit soort projecten om deze jongeren een volwaardige plek in de samenleving te geven. De verwachting is gerechtvaardigd dat op termijn de investeringen dubbel en dwars - zowel financieel als sociaal-maatschappelijk - zullen renderen.

¹ Er doet zich daarnaast een nieuw probleem voor: de realisatie van de exploitatie door minder bijdragen van samenwerkingspartners komt in gevaar, als ook de tijdelijke projectfinanciering. Zo heeft de gemeente gemeld dat de financiering van alle lopende projecten per 1-1-2015 stopgezet wordt.

Referenties

Combiwel (2011), *Projectopzet Kamers met kansen Osdorp*. Amsterdam: Combiwel.

Combiwel (2013), *Verantwoording september 2011 - december 2012*, Amsterdam: Combiwel.

De Meere e.a. (2013). *Talenten beter benut. Evaluatie Talent voor Zorg City Campus Max*. Verwey-Jonker Instituut, Utrecht.

Horjus B., de Groot J., & Horjus. N.B. (2006). *Wennen, wonen, werken, wijzer worden en zelfstandig weer op weg gaan. Evaluatie van de Kamers met Kansen*. Zeist: H&P/Rotterdam: SEV.

Horjus, B. & de Groot, J. (2004). *Waar een wil is...is een weg. Evaluatie van de Jongerenteams Utrecht*, Zeist: Horjus & Partners.

Metzlar, (2010). *Maatschappelijk rendement Campus Diep*, Groningen.

Ministerie van OC&W (www.rijksoverheid.nl/ministeries/ocw), 2012

Nilsson, Y., & Wadeskog, A. (2008). *Focus on the individual. An ounce of prevention is better than a pound of cure*. Stockholm: Skandia.

Rebelgroup (2008), *KBA Kamers met Kansen Nederland. Een onderzoek naar de rentabiliteit van een Kamers met Kansen project*. Rotterdam.

Stichting Kamers met kansen (www.kamersmetkansen.nl)

www.rijksoverheid.nl/minimumloon

<http://www.rijksoverheid.nl/nieuws/2013/06/25/uitkeringsbedragen-per-1-juli-2013.html>